

"De Salamander"

Henk de Rijk

Naar aanleiding van het muziekdoosje in AR 106 had ik contact met Jan van der Ploeg en hij vertelde mij dat hij elke dinsdag als vrijwilliger werkt op de houtzaagmolen "De Salamander" in Leidschendam. Mijn interesse was gelijk gewekt en het leek mij leuk om hier een reportage van te maken voor AR 107, dus een afspraak gemaakt met Jan. Je moet wel voor 10.00 uur komen zegt Jan anders is de koffie op en als je voor de deur staat toeter je maar even dan doen wij het hek open voor je.

De afstand Nieuwkoop - Leidschendam is niet zover dus ik stond keurig om 10.00 uur voor de poort en na wat toeteren kwam Martien van Vliet de poort voor mij open doen, het weer was stralend. Ik word hartelijk door Jan en Martien ontvangen en als snel zaten we aan de koffie.

Het gesprek begon met hoe ze bij de houtmolen terecht zijn gekomen, was dat voor of na het begin van het houtdraaien vraag ik hen. Nu blijken Jan en Martien allebei als timmerman begonnen te zijn maar door studie allebei doorgegroeid naar verschillende technische functies bij de gemeentelijke overheid.

Jan kwam voor het eerst bij de molen in zijn tijd als bestuurslid van RADIUS om het hout te halen voor de verloting op de actiedagen van RADIUS, Jan en Martien kenden elkaar dus al langer en toen ze allebei met pensioen gingen zijn ze allebei vrijwilliger geworden op de molen. Martien is al op zijn 30e begonnen met houtdraaien en ze deden het al tijdens hun timmeropleiding, en als je de hele dag met je hoofd werkt is het leuk om in je vrije tijd ook iets met je handen te maken.

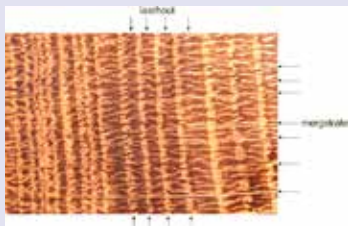
We praten nog wat door over het houtdraaien maar ik kom natuurlijk voor de Molen.

Jan van der Ploeg en Martien van Vliet

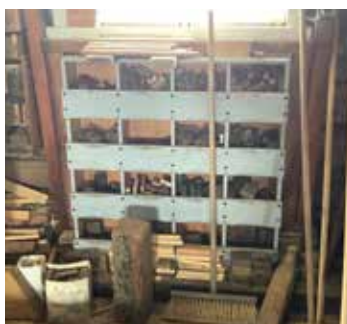
Eenmaal binnen zie je pas hoe groot het hier is en er zijn linten gespannen om de bezoekers op afstand te kunnen houden, ik krijg als eerste natuurlijk de zaag te zien die staat nu ingesteld op kwartierzagen.

Kwartierzagen wil zeggen dat de jaarringen haaks op je plank staan. Dit wordt met name gedaan met eikenhout want daarin zitten mergstralen en als je deze doorzaagt ontstaan er spiegeltjes in het hout en dat was vroeger het mooiste wat er was.

De foto laat zien hoe het hout met een haak wordt vastgezet en net voor de zaag verplaatst, de zaagdikte wordt ingesteld d.m.v de klosjes. De planken kunnen minimaal tot 1 duim dik worden gezaagd.

Je hebt de bomenzaag en een planken zaag, de bomen liggen op de slee en de planken gaan op de rollen.

De maat tussen de zagen bepaalt natuurlijk de dikte en die wordt ingesteld d.m.v. klosjes met een vaste maat.

Het rek met de zagen

Dit is de slijpmachine waar de zagen geslepen worden. Dit gaat geheel automatisch, geen klusje voor de vrijwilligers, want de molenaar houdt de verantwoordelijkheid voor de scherpte van de zagen.

Dit is het krabbelrad met de as die zorgt ervoor dat de slede met daarop de boom 1^{1/2} millimeter per slag doorgaat. Deze voert dus de boom door. De zaagramen staan iets naar voren gekanteld zodat alle tanden van de zaag worden gebruikt.

Dit is de planken zaag van Jan en Martien, want de molenzaag mag alleen bediend worden door de molenaar.

Jan laat de metaal detector zien, want voor het zagen wordt het hout eerst gecontroleerd en hij toont mij een stuk metaal dat ze uit een boom gehaald hebben.

De installatie waarmee de bomen naar binnen worden geslept, Jan en Martien staan op de sleephelling.

We gaan via de smalle trap naar boven en zien daar de aandrijving van de zaag, als er wordt gezaagd op de wind staat de koningsspil naar beneden maar je kan hem omhoogdraaien en zagen op de elektromoter. De onderste foto toont de aandrijfriem van de zaag en het krabbelrad.

Het uitzicht van boven vanaf de stelling van de molen met een mooi zicht op de balkengaten, er liggen ongeveer 150 bomen, het wateren duurt ongeveer 2 jaar, alle bomen zijn geregistreerd dus we weten precies wat er in het water ligt en alle bomen liggen met een touw vast aan de wal. het zijn voornamelijk eiken en iepen.

Het bootje waarmee de stammen uit het water gehaald worden.

Een van de laatste projecten van de zaagmolen, de beuk uit de tuin van de Amerikaanse ambassadeur in Wassenaar, aan de voet een omvang van 6 meter en een houtgewicht van 30 ton. Hij is gekapt door de beheerder van het landgoed Duindigt en passend gemaakt, voor het zaagram van de molen, door Jan en Martien

Het was een hele klus en met name ook het transport naar de molen. En hij kan ook maar net door de deur naar binnen. Op de boom de initialen van Jan en Martien.

Het was een leuke ochtend om te zien hoe een houtmolen werkt en door inzet van de vrijwilligers zoals Jan en Martien zo iets moois in stand gehouden kan worden. Het is echt een aanrader om een keer te gaan kijken bij de molen.

Info op de site: www.molendesalamander.nl.

Voorzien van een paar mooie stukken beukenhout met slaap ging ik weer richting Nieuwkoop, Jan en Martien bedankt voor deze leerzame ochtend.